

Anketa o kvalite skrytých titulkov

Anketa: Ako ste spokojní s kvalitou a vysielaním programov so skrytými titulkami?

Edita

Ja by som uvítala, keby boli titulkované historické filmy, skutočné príbehy, dokumenty a náučné filmy. Vadi mi, že cez víkendy je veľmi málo programov so skrytými titulkami. Stáva sa veľakrát, že veta v titulkoch nie je dokončená a ja sa musím pýtať počujúceho syna, čo hovorili na konci.

Anikó

Často bývajú na teletexte vyznačené, že budú programy so ST, a predsa nie sú. Stáva sa, že seriály sa do polovice vysielajú so ST a potom pár častí je bez ST. Bola by som rada, keby boli s titulkami opatrené programy – cestopisy, dokumentárne filmy, náučné, iste by to veľa nepočujúcich zaujalo, načerpali by väčšiu slovnú zásobu.

Jozef

Som veľkým čitateľom skrytých titulkov a bývam v Bratislave. Som z Tatier, ale tu žijem pomaly 9 rokov a veľmi sa tu dobre cítim, jedným z dôvodov je aj to, že tu máme české programy ČT1, 2 a Prima a môžem v plnej sýstosti sledovať filmy, seriály, dokumenty, spravy s POROZUMENÍM.

Lebo na východe nie sú české programy, keď ešte neboli na STV zabudované ST, ako je to teraz.

Na STV mi vadí najviac to, že akoby naschvál, napr. v sobotu alebo v nedeľu od 20h. dávajú dobré filmy, až 2-3x po sebe do polnoci a boli veľakrát bez ST a naopak, keď dávajú ST na filmy neskoro v noci v pracovnom týždni - to je absolútne neadekvátne! Všetci sme v pracovnom týždni unavení a cez víkendy sme sviežejší. Tým pádom sa zvýši sledovanosť na STV od sluchovo postihnutých divákov... Viete dobre, že STV bojuje o diváka, tak aby nezabudli, že aj my sme tiež diváci.

Inak som veľmi šťastný, že na STV je čoraz viac programov so ST za posledný polrok, napr. ako je kinofilm PIRÁTI Z KARIBRIKU si dali pekne upraviť ST ako na Prime či na ČT, ale to mali urobiť aj na ostatných programoch....

Martin

Nedávno som videl film PIRÁTI Z KARIBIKU, tie titulky dávali naozaj perfektne, bol som nadšený. Na začiatku som váhal, či mám na ten film pozerieť alebo nie, lebo minule, čo dávali titulky sa nedali vôbec čítať. Väčšinou sledujem na českej TV. Je naozaj radosť čítať po slovensky. A dúfam, že budete i naďalej pracovať na vylepšení titulkov.

Zdroj: z korešpondencie Anny Bartalovej, expertná komisia pre ST

Na základe tejto ankety sme sa rozhodli osloviť **titulkára**, z dielne ktorého vyšiel mimo iných filmov aj ten spomínaný – Piráti z Karibiku. Okrem tohto filmu sme v minulých dňoch mohli sledovať z jeho dielne aj všetky diely James Bond – Agent 007. Prinášame Vám rozhovor s p. **Martinom Šaušom**.

Martin Šauša

• Môžeš nám v krátkosti priblížiť, ako si sa dostal k výrobe skrytých titulkov (ST)?

Nuž, na to stačí mať životnú partnerku, pre ktorú skryté titulky sú jedným zo zásadných riešení, ako zbúrať komunikačnú bariéru a vďaka tomu, pravidelne začať sledovať programy so ST. Je pravdou, že pôvodne ma výroba skrytých titulkov vôbec nezaujímala. Skôr som riešil problém, ako mojej partnerke ST sprístupniť, keďže na Slovensku fakticky neexistovali (vtedy titulkovala televízia Markíza len relácie Paľba a V tieni), a jediná zrozumiteľná reč pre ňu bola ešte čeština. Vychádzal som s poznatku, že existoval jeden komerčný satelitný kanál, ktorý ako jediný vysielal filmy aj s otvorenými titulkami, ale pre Slovensko ho zrušili. Po určitom skúmaní všetkých satelitných fór som narazil na skutočnosť, že v Českej republike ST spoľahlivo fungujú cez teletext a zhodou okolností sa aj rozbehol projekt príjmu českých televízií cez satelit. Nemal som v tej dobe veľa informácií, či systém ST, ktorý fungoval terestriálne bude aj fungovať korektne cez satelit, ale viac-menej som to riskol, pozháňal potrebné zariadenia, spustil a oplátilo sa. Dokonca dvojnásobne, lebo pre moju partnerku sa mi podarilo sprístupniť jednu zo zakliatych komunikačných komnát. Tento stav trval do doby, pokiaľ sa nezačalo, ešte v bývalom SZSP, uvažovať o zvýšení úrovne a kvality ST, ktoré sa len na Slovensku rozbiehali. Vďaka vtedajšej prezidentke SZSP p. Márii Benkovej, som sa zoznámil so skutočnými základnými piliermi ST v Českej republike, a to s Mgr. Věrou Strnadovou (autorkou metodiky výroby ST) a RNDr. Raimundom Koplikom (autorom metodiky a softvéru na výrobu ST a aktívnym výrobcom ST), ktorí ma dostávali postupne do problematiky a tajomstiev výroby ST. A na základe toho som sa do procesu výroby ST tu v SR zapojil aj ja.

• Je výroba skrytých titulkov náročná?

Existuje niekoľko spôsobov výroby ST. Ten jednoduchší, na základe ktorého bola donedávna vyrobená drvivá väčšina vysielaných titulkov v Slovenskej televízii, veľmi neberie ohľad na toho, ktorému sú tie titulky určené. Väčšinou sú písané, alebo nasadené do obrazu veľmi nepresne, bez farebného rozlíšenia, veľa krát aj s jazykovými a gramatickými chybami. Doby trvania titulkov sú veľmi krátke, obsah titulkov nekorešponduje s dejom, prípadne bol titulok oproti deju tak zredukovaný, že nepočujúci z neho nevyrozumie nič. Princíp výroby ST je taký, aby nepočujúcemu plnohodnotne priblížili dej a aby bolo vizuálne dielo, ktoré nepočujúci s pomocou ST sleduje, pre neho úplne zrozumiteľné. Za týmto účelom vyvinul RNDr. Koplík výborný softvér, ktorý pri výrobe ST zohľadňuje, aby sa vyššie spomenuté chyby pri výrobe ST nevyskytovali. Preto je síce práca pomocou tohto softvéru o niečo zdĺhavejšia, ale v konečnom výsledku veľmi kvalitná. Pre ilustráciu, výroba ST pre priemerný celovečerný dvojhodinový film, trvá približne 30 až 36 hodín. Proces je

zložený z niekoľkých fáz. V prvej fáze sa napíšu titulky z odpovedí. V softvéri sa mi premieta film a ja prepisujem do textového editoru dialógy, z ktorých sa neskôr sformulujú titulky. Softvér umožňuje rozlíšenie jednotlivých postáv, ktoré je dôležité v ďalších fázach výroby. Takisto zapisujem do titulkov aj také udalosti na scéne, ktoré nevidia na obraze, ale ich zvuk odznel a má to vplyv na ďalší dej. Ako zaklopanie na

dvere, zvonenie telefónu, komentáre hlásateľov v rozhlase a podobne. V druhej fáze sa formuje text do titulkov, kde kontrolujem správne zalomenie titulkov, eliminujem čo najviac chyby vzniknuté pri písaní, atď. V tretej fáze, si hlavné postavy, dočasne farebne rozlíšim a potom nasadzujem titulky do samotného filmu. To sa deje na princípe zosynchronizovaného časového kódu, ktorým je tá verzia filmu, s ktorou robím ST vybavená a nasadzovanie nie je nič iné, len určenie času zapnutia a vypnutia titulkov, ktoré za sebou čakajú v rade. V poslednej fáze skontrolujem znovu zafarbenie titulkov, prípadnú kolíziu farieb jednotlivých postáv, urobím záverečnú projekciu bez zvuku, kde ten celý film vidím už asi po štvrtý krát. Ako poslednú činnosť prejdem každý titulok zvlášť, kvôli záverečnej kontrole. Musím podotknúť, že v tejto poslednej fáze mi veľmi pomáha aj moja nepočujúca partnerka. To celé sa potom zavrie do súboru, ktorému rozumie len televízna technika a odošle sa e-mailom zodpovednému pracovníkovi do televízie. A na záver si ešte neodpustím pozeranie aj samotného filmu vo vysielaní,

aby som ešte vedel vychytať možné chyby, či v samotných ST, alebo aj vo vysielaní. A tým sa aj s daným filmom rozlúčim.

• Ako vidíš budúcnosť v kvalite skrytých titulkov u nás?

Keď som spomínal, že kvalita ST na Slovensku nie je veľmi dobrá, musím ale podotknúť, že sú tu výrobcovia ST, o ktorých sa dá povedať, že ich ST majú svoju kvalitu a nie sú nepozerateľné. Žiaľ, takýchto ST je tu zatiaľ ako šafránu, ale verím, že budeme medzi sebou kooperovať, aby sa metodika výroby ST, ktorú Mgr. Věra Strnadová a RNDr. Raimund Koplík dotiahli až takmer k dokonalosti a ešte stále ju zdokonaľujú, udomácnila u každého výrobcu ST. Mám to šťastie byť ich žiakom a spolupracovať s nimi, vďaka čomu môžeme dosiahnuť tu na Slovensku pomerne skoro podobnú kvalitu ST, akú majú v Českej republike. Mimochodom, tá sa tam vyvíjala 15 rokov. Samozrejme, najdôležitejšími partnermi sú samotné televízie. Musím vyzdvihnúť veľmi dobrú spoluprácu so zástupcami Slovenskej televízie, najmä s pánom Danielom Ferancom a s pánom Jurajom Dobišom, vďaka ktorej sa začala komplexne riešiť celá problematika vysielania ST a aj s tým vzniknuté chyby. Preto môžem na túto otázku odpovedať, že skutočne všetko smeruje k tomu, aby kvalita ST na Slovensku stála stúpala.

• Slovičko na záver

Chcel by som všetkých, ktorí potrebujú k sledovaniu televízie ST, požiadať nielen o trpezlivosť, ale aj o pomoc. Je veľmi dôležitá spätná väzba, teda ohlasy divákov na kvalitu ST, lebo na základe toho môžeme ST zdokonaľovať. Sprevádza nás ešte veľa problémov, či už ukrytých v ľudskom faktore, alebo v technickom. Aj s vašou pomocou ich môžeme eliminovať, prípadne vaše poznatky a postrehy aplikovať do výroby a vysielania ST. Všetci, čo sa podieľame na tom, aby ste mohli sledovať svoju televíznu reláciu, budeme radi, pokiaľ po jej zhladnutí budete cítiť spokojnosť.

Ďakujem za rozhovor a želim, aby sa ti v tejto prospešnej činnosti pre nás – nepočujúcich darilo dosiahnuť ciele, ktoré si si vytýčil a prajem veľa úspechov v osobnom aj pracovnom živote.

Anna Bartalová